

conceptione B. Virginis non fuit admissum a Pio V in reformatione breviarii. Et quotidie videmus aliquid in illis reformari, et mutari, quod argumentum est ea solum approbati ab Ecclesia, et pontifice ut probabilia, non ut certa: et quo colligimus, quod talis approbatio pontificis, et Ecclesiæ non præbet majorem fidem istis rebus quam approbatio, qua Ecclesia approbat in generali doctrinam alicujus sancti, aut doctoris, sicut approbantur opera D. Augustini, et aliorum doctorum in capite Sancta Romana, dist. xv, quæ approbatio licet addat magnam probabilitatem, et auctoritatem eorum doctrinæ, non tamen infallibilitatem ut sentiunt communiter doctores. Et videri potest in Castro lib. I adversus hæreses, capite VII, et Cano. lib. VII de locis, cap. III.

XI. Et hoc est loquendo in generali de his, quæ recitantur in officio divino ex eo præcise, quod ibi habentur ex approbatione Ecclesiæ. In particulari autem, et ex aliis circumstantiis possunt habere majorem certitudinem, ut si in illis involvatur aliquid pertinens ad sacram Scripturam, vel ad aliquam traditionem Ecclesiæ, vel quia proponit aliquid ad pietatem, et ad imitationem pertinens. Et ideo distinguendum est in officio divino, quod aliud est posse nos recitare, et loqui eo modo, quo Ecclesia loquitur in officio a se approbato; ad hoc enim sine dubio magnam habet auctoritatem approbatio Ecclesiæ, ita quod licet orare, et loqui, sicut Ecclesia approbat in aliquo officio, et qui oppositum diceret esset plusquam temerarius negans probabilitatem ab Ecclesia approbatam: aliud est, quod omnia, quæ ibi leguntur ex eo præcise, quod legatur in officio divino, habeant firmiorem veritatem, et in hoc dicimus, non importare plus

certitudinis, quam alicujus auctoris approbati ab Ecclesia, nisi aliquid sacræ Scripturæ, aut traditionis Ecclesiæ, vela postolicæ importent. Ecclesia enim legit sermones sanctorum, et gesta martyrum, quæ ex eo, quod ibi legantur non habent majorem certitudinem, quam si alias citentur ex libro illius sancti. Diligentia autem, et approbatio Ecclesiæ licet addat eis auctoritatem, et probabilitatem, non tamen indubitam certitudinem; nec amplius requiritur ad divinum officium. De quo videatur Suarez lib. IV de oratione, cap. II, num. XXII, et Cano lib. XI, cap. V ad argumentum XIII.

XII. Ad secundam rationem respondetur, quod ut D. Augustinus dicit epistola CXXI, et refert S. Thomas art. XIV ad primum, aliud est in oratione sermo multus, aliud diuturnus affectus, nam et ipse Dominus prolixius oravit Lucæ XXII. Et ita concludit D. Augustinus: « Absit ab oratione multa locutio, sed non desit multa precatio. » Ex qua distinctione colligimus, quod multum orare vocaliter, quando id ordinatur ad laudem Dei, et excitationem affectus in Deum, non prohibetur a Christo Domino; sed solum multum loqui in oratione, quantum ad loquacitatem, et quasi ponendo fiduciam in multitudine locutionis: et præsertim, quia hoc genus orationis solum imponitur ministris Ecclesiæ, qui plus temporis debent impendere orationi, et rebus divinis. Quod si attentionem amittant, id non est ex defectu orationis, quæ potius excitat ad attendendum, sed ex defectu orantis, cui non admodum difficilis est attentio saltem virtualis, præterquam quod, cum orationes istæ fiant non in persona ipsius orantis, sed totius Ecclesiæ, non tam attenditur devotio privata ministri, quam intentum commune Ecclesiæ, ut

orationes communes abundant, et sæpius fiant in die.

XIII. De forma hujus orationis breviter dicendum est, quod cum in artificialibus forma sumatur in ordine ad finem, sicut Ecclesia intendit per ministros suos istas orationes, tamquam communes totius Ecclesiæ mittere ad Deum, ideo illa forma et modus orandi institutus est, qui conveniret huic fini, et consistit in duobus, scilicet in ordine, seu distributione officii, et in significatione. Est enim distributum officium in diversas partes, et horas diei, et componitur etiam ex variis partibus ordinatis in se, ut psalmis, hymno, oratione, etc. Et similiter instituitur ad representanda diversa mysteria vitæ, et passionis Christi, de quibus aliquid attingemus articulo tertio. Considerata ergo causa materiali, et formali, restat considerare efficientem.

ARTICULUS II.

Quo jure introductum sit in Ecclesia divinum officium?

I. Duo in hoc articulo dubia videntur involvi. Primum de jure recitandi officium, et consequenter instituente illud, an sit jus divinum, vel humanum: secundum si sit juris humani, quam antiquum sit, et a quo sit institutum. Et quantum ad primum, aliqui distinguunt inter substantiam orationis pertinentis ad horas canonicas, et inter modum ipsum orandi, ut quod modo habeamus tot psalmos, orationes, etc. dicunt esse a jure divino, quod ab aliquibus personis, scilicet a clericis recitetur officium divinum quantum ad substantiam, neque in hoc posse papam dispensare, licet possit illud mutare, aut in alium modum orandi commutare, ita abbas

in capite primo De celebratione missarum. Et citatur pro hac sententia Turrecremata in capite. Eleutherius, XCI distinct; ad quintam quæstionem. Angelus verbo hora, numer. VI; Rosela verbo hora, numer. XIII; et Navarrus de oratione, capit. VII, numer. II, qui omnes allegant illud Psalmi CXVIII: *Septies in die laudem dixi tibi*. Unde videntur teneri clerici ad recitandum aliquid quotidie in laudem Dei; et fundatur hoc in ipso statu clericali, qui status est deputatio ministrorum ad cultum Dei, et ad laudandum Deum; unde ex connaturali jure videntur obligari ad orandum, et recitandum aliquid quotidie in laudem Dei.

II. Cæterum opposita sententia est communior et probabilior, ut tenet Sylvester, Tabiena, Armillus, Paludanus, S. Antonius et alii, quos refert, et sequitur Suarez libr. IV de oratione, cap. VI; magister Torres tractatu de horis canonicis, controversia II; Azorius libro X institutorum moralium, capite primo, paragrapha ultimo. Aliud enim est dari jure divino præceptum orandi, sicut supra articulo tertio late ostendimus; aliud teneri ministros Ecclesiæ singulis diebus aliquid recitare ex vi juris divini; et breviter ostenditur ad hoc non teneri. Nam jus divinum vel est positivum, ut quando ponitur a Deo aliquod præceptum circa aliquam materiam, vel est connaturale, ut quando ex natura rei, alicujusve status instituti a Deo sequitur aliqua obligatio, sed nullo modo a tur jus divinum ad officium recitandum quotidie: ergo. Minor, probatur, nam neque in traditione apostolica, neque in Scriptura invenitur præceptum positivum de recitando officium: de traditione sufficit, quod nobis non constet de illa, scilicet quod a Deo præceptum sit officium recitare; de hoc enim præcepto divino nulla traditio apostolica extat;

in Scriptura autem nullum tale præceptum invenitur, in lege enim veteri habemus aliqua exempla eorum qui in die sæpius orabant, ut David: *Septies laudem, etc.* et Daniel vi: *Tribus temporibus in die flectebat genua: et ii Esdræ viii: Filii Israel quater in die confitebantur, et adorabant Deum.* Sed in his exemplis nihil præcepti imponitur.

III. In lege autem nova solum ponitur præceptum orandi in generali, ut Matth. vii: *Petite et accipietis: et Apostolus: Sine intermissione orate.* Et solum a Christo Domino præscripta est forma orandi, quæ continetur in oratione Dominica, quæ præcepta non continent aliquod officium divinum determinate, nec obligant determinatam personam, sed ad omnes generaliter dicuntur. Ex natura autem rei, et status clericalis non est ratio cur magis teneatur aliquis singulis diebus aliquod officium recitare, quam singulis mensibus, vel hebdomadibus. Et potest fieri argumentum: Quia sacerdos non minus est minister deputatus ad sacrificandum, quam clericus ad orandum; etenim ex natura talis status, et sacerdotii non obligatur quotidie sacrificare, sed ut communiter dicunt doctores iii p. in materia de sacrificio, si sacerdos celebret aliquoties in anno, ut in præcipuis solemnitatibus erit tutus in conscientia, quantum ad obligationem naturalem sui ministerii. Non est ergo de jure divino, neque positivo, neque naturali introductum officium divinum quotidianum. Ex quo solvitur ratio adducta in contrarium.

IV. Circa secundum aliqui existimarunt officium divinum non incepisse a temporibus primitivæ Ecclesiæ, sed tempore S. Hieronymi, vel Pelagii I aut II. Sed in hac parte oportet cum distinctione procedere: aliud est enim quando inceperit

ista forma in Ecclesia, et modus orandi Deum publico officio, quod dicitur horæ canonicæ: aliud quando fuerit posita obligatio, et præceptum illud persolvendi singulis diebus aliquibus personis. Primum invenitur esse in Ecclesia antiquissimum, et a temporibus Apostolorum, dicit enim S. Dionysius epistola ad Demophilum, circa finem, quod Carpus erat solitus media nocte ad divinos hymnos per se vigilare, et S. Clemens lib. viii constitutionum apostolicarum, capite xl: « Preces vestras facite diluculo, hora tertia, sexta, nona, vespere, et in galli cantu. » Tertullianus capite secundo apologiæ inquit tempore Trajani convenisse Christianos convenire ante lucem, quod vocat cœtus antelucanos, ad canendum de Christo, et Deo, et ejusdem cœtus facit mentionem in capite xxxix. Meminit etiam horarum istarum D. Cyprianus in expositione orationis. Dominicæ prope finem. D. Athanasius libro de virginitate, seu de meditatione, et D. Basilius in regulis fusius disputatis interrogatione xxxvii, et sermone primo de institutione monachorum, qui omnes patres sunt antiquiores D. Hieronymo.

V. Secundum autem, scilicet quando fuit imposita obligatio, et præceptum persolvendi horas istas, vix constat apud auctores. Quidam enim probabiliter tribuunt Pelagio I vel II, eo quod in capite Eleutherius, xci distinctione jubet Pelagius episcopo Eleutherio ut compellat clericos vacare vigiliis, et eadem obligatio ibidem imponitur in capite Presbyter, invenio tamen ante tempora Pelagii in Concilio Agathensi, capite xxi præcipi episcopis, et presbyteris, ut omnibus diebus dicant psalmos, antiphonas, orationes, capitula, etc. quæ omnia pertinent ad officium divinum. Et in Concilio Carthaginiensi iv (adhuc

antiquiori) capite lxi præcipitur ut clericus victum, et vestitum sibi præparet artificiose, vel agricultura absque officii sui detrimento, quod plerique interpretantur de officio divino, et ita habetur in jure, xci distinctione citata. Et quia post illa tempora in Conciliis invenitur frequens mentio de modo orandi et psallendi, signum est circa illa tempora hanc obligationem, et præceptum fuisse impositum.

ARTICULUS III.

De distributione officii divini, et numero horarum.

I. Forma officii divini maxime consistit in ordine, et distributione ejus, et ideo de hoc communiter tractatur a doctoribus in præsentia, præsertim propter hæreticos, qui vel impugnant vel fastidiunt hanc formam, et modum orandi. Potest ergo triplex ordo, seu distributio considerari in officio divino. Prima, quantum ad partes integrales cujuscumque horæ, ut quod constat psalmis, hymnis, etc. secunda, ratione temporis, quod aliud fit officium diurnum, aliud nocturnum: tertia, ratione significationis, et diversarum horarum, ut quod dividatur in primam, tertiam, sextam et nonam. In his autem solum doctores laborant, ut ostendant hanc distributionem, et modum esse convenientissimum, et antiquissimum in Ecclesia.

II. Et quantum ad primum varietas ista partium, et quibus horæ constant, sumitur ex antiquissimo ritu Ecclesiæ; dicit enim Apostolus ad Ephes. v: *Loquentes vobismetipsis in psalmis, et hymnis, et canticis spiritualibus, canentes, et psallentes in cordibus vestris, ubi tres partes dinumerat Apostolus ad orandum,*

psalmos, hymnos, et cantica. Et de hymnis, etiam facit mentionem Dionysius et Tertullianus citati articulis præcedentibus, Ambrosius, et Hilarius citati in Concilio Toletano quarto de electionibus sacris. Sumiturque ex Apostolo i Corinth. xiv: *Cum convenitis, unusquisque vestrum psalmum habet, doctrinam habet, apocalypsim habet, linguam habet, interpretationem habet, ubi per linguam intelligit S. Thomas lectiones, donum linguarum, vel legendi prophetias. Item S. Justinus qui paulo post tempora Apostolorum floruit, in apologia secunda dicit electiones ex prophetis, et Apostolis in conventu fidelium legi solitas. Et in Concilio Carthaginiensi iii, cap. xlvi: « Liceat legi passionum martyrum, cum anniversarii eorum dies celebrantur. » Et Cassianus libro ii de institutione monachorum, capite vi ponit lectiones in officio divino, et denique Gelasius papa in capite Sancta Romana, dist. xv ponit diversa officia cum lectionibus, ut habemus modo, qui floruit circa annum 490. De responsoriis agit S. Isidorus libro i de officiis, capite viii, intelligunturque a S. Ambrosio inventa, ut scribit Valfridus in libro de rebus Ecclesiæ, Capite xxv, et tempore S. Benedicti erant in usu, ut constat ex ejus regula. De antiphonis est frequens mentio apud antiquos, sed nescio, an eo modo quo nunc sunt in usu. Nam cum antiphona significet vocem reciprocam, quidam accipiunt ejus usum pro eo, quod est alternatim canere psalmos, qua ratione antiquissimum est in Ecclesia, et ut refert Socrates libro vi, capite viii historiarum ex angelica admonitione id didicit S. Ignatius, et in Tertulliano lib. ii ad uxorem in fine, mentio hujus alternationis in psalmis, et hymnis habetur. Igitur antiquiorem usum antiphonæ, eo modo quo nunc est, in-*